

תפיסה ביטחונית אזורית

על בסיס הסדר אזורי-בילטרלי ומינוף היוזמה הערבית

5 יולי 2015

יוצרים עוצמה אזורית

רקע והקדמה

- מטרת המצגת הינה להציג את תפישת הביטחון האזורית שלנו, להסביר מדוע נבחרה החלופה האזורית, ולהציג את מרכיביה ואת המענים הנדרשים כדי להתמודד עם אתגרי הביטחון שהיא מציבה.
- תנועת "מפקדים למען ביטחון ישראל" אימצה את החזון המדיני שלנו (חתיירה לסיום הסכסוך הישראלי ערבי ולהגעה לפתרון שתי המדינות במסגרת הסדר אזורי שמבוסס על היוזמה הערבית) וסייעה לנו במתן גושפנקא מקצועית של צוות מומחים ביטחוני לגבי חלק ממרכיבי התפישה שלנו

האתגר

- להסביר מדוע תפישה אזורית עדיפה על כל מהלך אחר
- להסביר רציונאלית מדוע הסדר אזורי מבטיח ביטחון
- להסביר מה המענים שיש במקרה של כשל ולהראות שבכל מצב של כשל מצבנו עדיין טוב יותר מאשר במצב הסטאטוס קוו
- לתת תחושת ביטחון

הנחות יסוד תרחישים מדיניים ושיקולים מרכזיים

הנחות יסוד לשנים 2015-2025

- מזרח תיכון גועש ולא יציב
- מרחב איומים משתנה לסביבה מול מדינות מוחלשות ותת-מדינות לוחמניות ועוינות
- סביבת פעולה עתירת התארגנויות של טרור, נשק תלול מסלול קצר טווח, מרחב תת-קרקעי ואיומי סייבר
- לחימה סדירה מול עורף אזרחי ומרחב אורבני
- טרור ספונטאני של אזרחים באזרחים – על רקע דתי, אידיאולוגי, ותסכול מהסדרים כואבים
- איראן – מדינת סף עם יכולת לפריצה גרעינית מהירה ועם שאיפות הגמוניה אזורית
- הסכסוך הישראלי-ערבי ואי מתן פתרון לסוגיה הפלסטינית מעצימים את המוטיבציה לפגוע בישראל צבאית וכלכלית, ומגדילים את הסיכון הדמוגרפי לזהותה
- אין חופש פעולה להניח צמיחה קבועה בתקציב הביטחון והגדלת חלק הביטחון בעוגת התל"ג
- מושגי ההרתעה, האתראה וההכרעה חייבים להיות מוגדרים מחדש

התמודדות עם מציאות משתנה

למולנו מתקיים תהליך מתמשך של שינוי במאזן האיום על ישראל:

- בהדרגה הולך ופוחת האיום של כוחות יבשה גדולים או חילות אויר גדולים.
- מאידך, גדלים איומים של טרור ספונטאני, טרור מאורגן, גרילה, מינהור ונשק תלול מסלול.
- המענה למאזן האיום העדכני – הנו אחר מאשר רק נוכחות קרקעית מאסיבית על קווי הגבול.
- בעיקר מתחייב מערך מודיעיני רב תחומי ורב זירתי ושיתוף פעולה של כוחות מודיעין צבאי, ביטחון פנים ומשטרות – ודבר זה ניתן להשגה בהדרגה רק דרך שיתוף פעולה אזורי על בסיס הסדר מדיני אזורי

מצב מוצא – קיפאון זה פחות ביטחון

פגיעה ישירה

- הנצחת האלימות וטרור הפנים, אם כאינתיפאדה מכוונת או עממית.
- סיפוח 2 מיליון ערבים והפיכת ישראל למדינה דו לאומית – יגביר את הטרור, ייצור מתחים בין יהודים לערבים, יגביר את הפשיעה, ייפגע במרקם העדין עם ערביי ישראל.
- עזה על סף נקודת הרתיחה לקראת סבב רביעי
- החיזבאללה "יושב עם היד על השלטר" ירצה יהיה שקט, ירצה תהיה אלימות בגבול לבנון וסוריה .
- פגיעה בשלום ובהסדרי הביטחון הקיימים עם מצרים וירדן
- פגיעה במאמץ הבינלאומי לעצירת הגרעין האירני
- לא מתבצעות פעולות מניעה של סיכון מרחוק אלא רק "על גדר הגבול"

בעקיפין

- בידוד עולמי וסכנה לחימושו והצטיידותו של צה"ל .
- חשש מפתרון כפוי (שיוכתב על ידי המעצמות) שאינו מתחשב בצורכי הביטחון.
- פגיעה כלכלית בצד תקציב ביטחוני הולך וגדל

אבחנות לגבי אופי האיומים

- למעט הסתברות נמוכה של הפעלת נשק גרעיני על ידי איראן – **אין איום קיומי**
- עדיין, האיום של עימות עם חזבאללה בצפון – **יהיה אירוע מכונן ואתגר גדול**
- מרחב האיומים האחר, גם אם קל למגר כל אחד ממרכיביו, עלול לייצר לאורך זמן **שחיקה באיכות החיים ולפגוע ביכולת של מימוש פוטנציאל כלכלי, חברתי ומדיני**
- **ישראל נמצאת כרגע בעמדת עוצמה יחסית מקסימלית** – אך אסור להניח שזה יימשך לעד עקב סכנות היפותטיות נוספות

1. גירעון של שחקנים נוספים באזור

2. התחמשות של גורמים חדשים ויצירת צבאות גדולים מחדש

3. נפילת נשק מלוכלך לידי תת-מדינות וארגוני טרור

4. פרימת המחויבות האמריקאית ומעורבות זרה

5. לחימה כלכלית ודה לגיטימציה

שיקולים מרכזיים בתפיסת הביטחון

מלחמות ה"תיקו" הן תוצאה מתפיסת ביטחון שגויה הבנויה רק על עוצמתו של צה"ל ואיננה תואמת עוד את המציאות והצרכים הביטחוניים.

צה"ל מוגבל במימוש עוצמתו

- היריבים הם ארגוני טרור שלא ניתן להגיע עמם להכרעה.
- שדה מערכה רווי אזרחים שמחייב ריסון הכוח וסוג החימוש.
- העורף הוא חלק מהמערכות הבאות ואין מענה מושלם להגנה עליו.
- תלות מוחלטת בפיתוח, בהספקה ובחידוש המלאים בעיקר בארה"ב (חץ, כיפת ברזל מטוסי קרב..)

"אשראי מדיני" מרכיב קריטי המתחייב בעתות מלחמה

- ארה"ב היא המרכיב העיקרי ואולי האחרון ב"אשראי" המדיני
- ארה"ב היא העוגן היחיד של ישראל מול החלטות מועצת הביטחון ומוסדות האו"ם.
- היעדר אמון ואינטימיות עם ארה"ב פוגעת הבנות בנושאים כואבים.
- ישראל מאבדת אחיזה ותמיכה באירופה, מדינה אחר מדינה

שיקולים מרכזיים בתפיסת הביטחון

היעדר עומק אסטרטגי – איומים אזוריים מטופלים רק "על הגדר"

- במצב הנוכחי צה"ל מוגבל בפעילות מעבר לתווך האווירי והקרקעי שלו

היחסים עם הרש"פ על מסלול התנגשות קבוע

- כוחות הביטחון יכולים לשמור רק על "להבה נמוכה" אין להם את הפתרון לבעיה
- מתקיים שת"פ ביטחוני שתורם לרגיעה אך הוא שברירי ומושפע מהיחסים עם הרש"פ.

התכלית האסטרטגית ביטחונית

מיקוד אופטימלי של
משאבים ויכולות באיום
הקיומי מצד אירן שעל הסף

+

יציאה ממעגלי העימות האין
סופיים עם ארגונים
במלחמות שנגמרות ב"תיקו"

+

אפשר מיצוי הפוטנציאל
הלאומי – הזהותי, הכלכלי,
הטכנולוגי והאנושי

+

מקסום יכולות ההשפעה
הבינלאומית באמצעות
לגיטימציה ובריתות

=

משוואת הביטחון
ארוכת-טווח
להבטחת קיומו של
העם היהודי
במדינת לאום
בטוחה ומשגשגת

**מתבקשת תפיסת ביטחון
המשלבת פעילות מדינית למניעת
מלחמה וביצור מעמדה הבינלאומי
של ישראל לצד שימור יכולת
ההרתעה והתגובה המלחמתית.**

תרחישי-על מדיניים והשלכות ביטחוניות

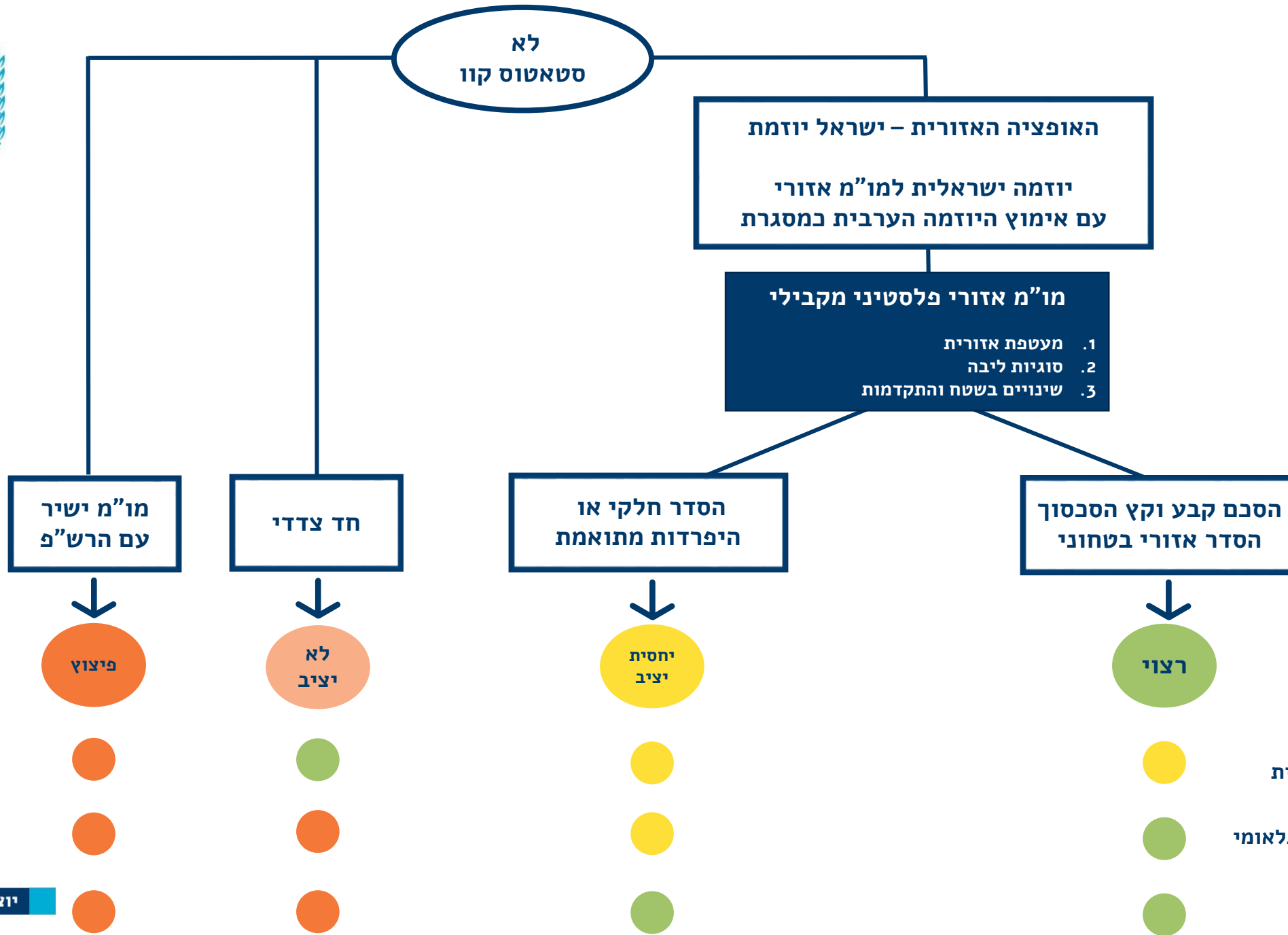
- המשך המצב הקיים – ניהול סכסוך וניהול סיכונים ללא הסדרים מדיניים תוך לחימה בכל מרחבי האיומים
- חתירה להסדר בילטראלי עם הפלסטינים – כדי לייצב חזית אחת
- מהלכים חד צדדיים – במטרה לצמצם שליטה וחיכוך באוכלוסייה עוינת
- מהלכי ביניים להסדרת הסכסוך ב"אזורי חנייה"
- חתירה להסדר אזורי וסיום הסכסוך

השיקול המרכזי

- המשך הסטאטוס קוו והטיפול במקביל בכל הסיכונים הוא אפשרי אך יקר
- עדיף לרכז מאמץ באבחון, מניעה, הגנה והרתעה מפני הסיכון הקיומי מצד איראן והטרור ולטובת השגת היעד הזה – לוותר על כל שיקול אחר.
- כדי לטפל באיראן והטרור ישראל צריכה לוותר על הסטאטוס קוו ולשפר עמדות באמצעות מהלך מדיני שילכד את הכוחות הפרגמטיים באזור – ישראל, מצרים, סעודיה, ירדן, והמפרציות

מתודולוגית הניתוח

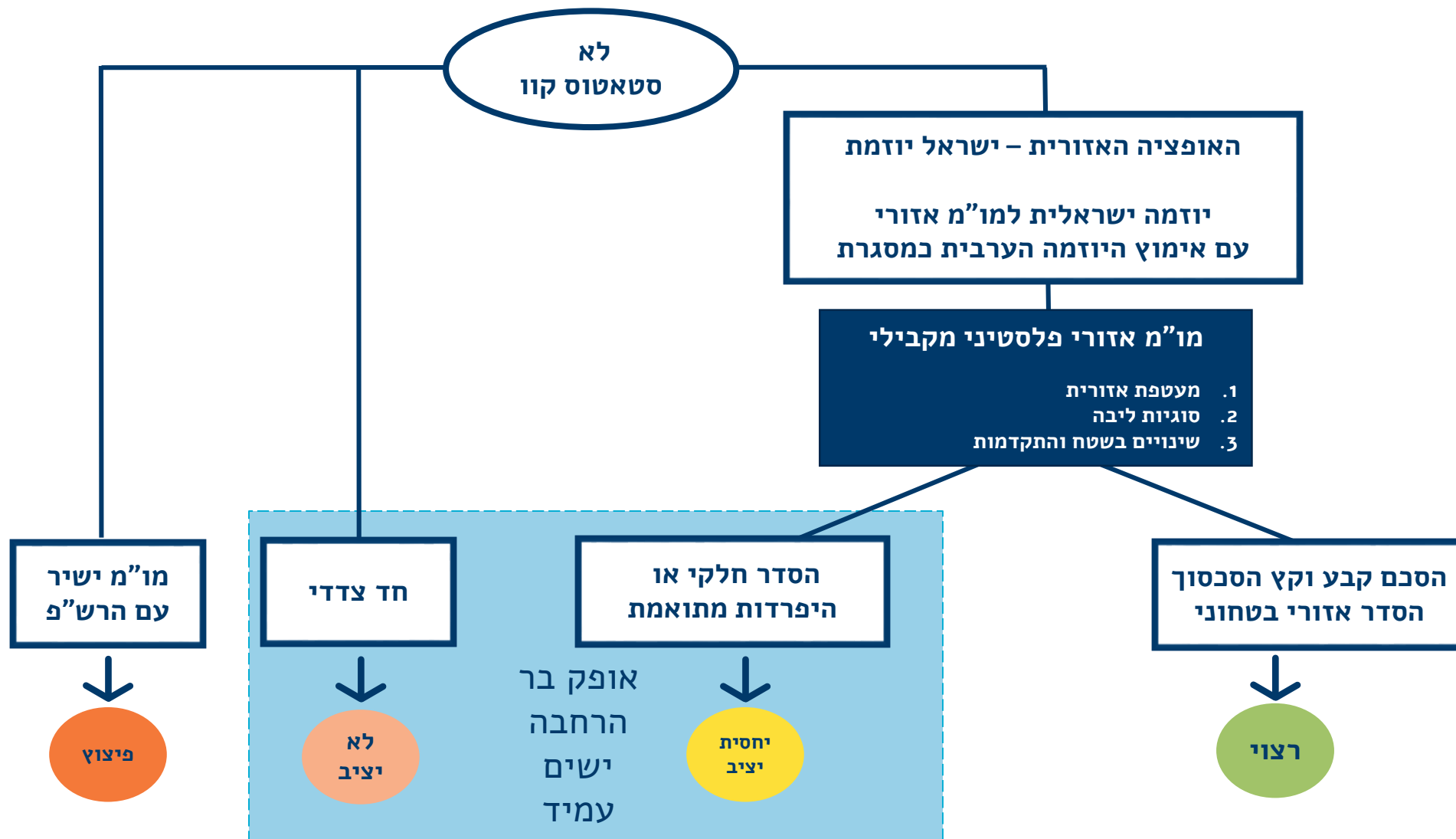
- הסטאטוס קוו הוא רע וודאי ובלתי קביל
- יש להשוות את החלופות המדיניות האחרות ואז לבחון מה עדיף ומה תפישת הביטחון הנגזרת מהחלופה האסטרטגית

הסתברות יישום מיידית

מענה מדיני ורווח בינלאומי

מענה ביטחוני אזורי

מסקנות הניתוח

האופציה האזורית – במנגנון שמציעה ישראל יוזמת – מבטיחה תוצאה עדיפה על כל מהלך אחר

- נותנת סיכוי שהמהלך האזורי יוביל להסכם לסיום הסכסוך
- במקרה של אי-הגעה להסכם מלא יש סיכוי להסדר ביניים או מהלך היפרדות מתואם שעדיפים על פני מהלך חד-צדדי – משום שישראל גם מסמנת אופק להמשך הדרך וגם מראה כי היא מוכנה הייתה להתגמש
- לפיכך יש לבנות תפישה ביטחונית שתותאם לאופציה האזורית

**תפישה ביטחונית אזורית
על בסיס הסדר
אזורי-בילטרלי
ומינוף היוזמה הערבית**

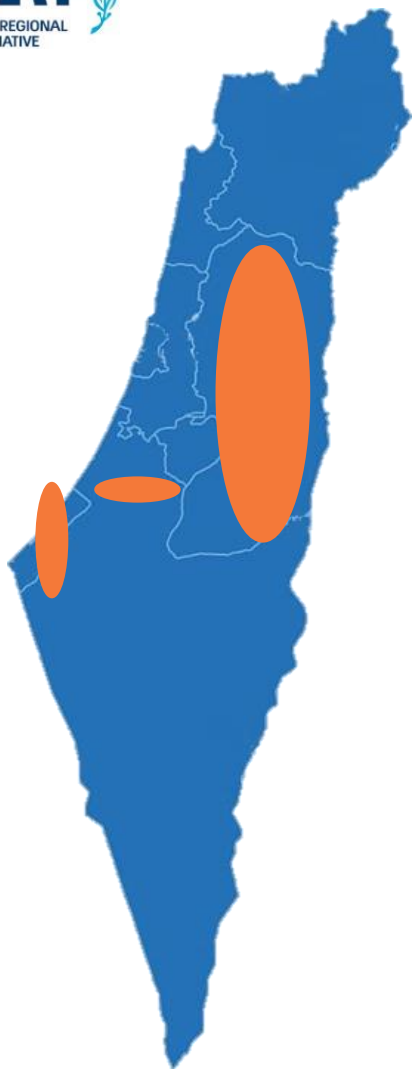
עקרונות תפיסת הביטחון המוצעת

1. **צה"ל עוצמתי כך שיוכל להגן על כל גבול בכל הסדר.**
2. **מדינה פלסטינאית מפורזת**
3. **שבירת הקיפאון המדיני שפוגע בביטחון.**
4. **לישראל תהיה שליטה על ביטחונה בכל תרחיש.**
5. **הירדן יהיה גבול הביטחון בכל הסדר.**
6. **מימוש הדרגתי של ההסכמים המדיניים.**
7. **יצירת הסדרים והסכמים עם מדינות האזור על בסיס אינטרסים ביטחוניים וכלכליים משותפים.**
8. **מעטפת של מרכיבי ביטחון מיוחדים וערבויות אמריקאיות ואירופאיות.**

הסדר ביטחוני בילטרלי (עם הפלסטינים)

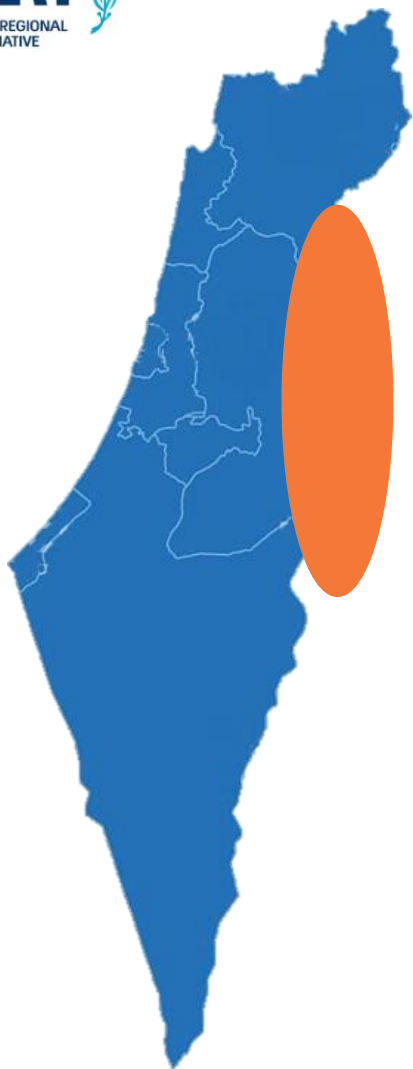
הסדר הקבע בהתאם להצעת "ישראל יוזמת"

- מדינה פלסטינית מפורזת בגבולות 67 עם 3-4% חילופי שטחים ושימור גושי ההתיישבות – פינוי התנחלויות מבודדות
- פליטים יורשו לשוב רק לפלסטין – למעט חריגים בהיקף סימבולי מוסכם
- הפתרון בירושלים
- הר הבית בריבונות האל – בניהול משותף ישראלי-בינלאומי-ערבי (סעודיה וירדן)
- הכותל והרובע היהודי, וכל השכונות היהודיות בריבונות ישראל
- בירה פלסטינית במזרח ירושלים
- הסדרי ביטחון בגבולות, בבקעת הירדן, התראה בשומרון, כוחות בפרישת חרום, מרחב אווירי ואלקטרו מגנטי, פיקוח וסיוע של כוחות בינלאומיים

הסדרי ביטחון בילטרליים ישראל-פלסטיין

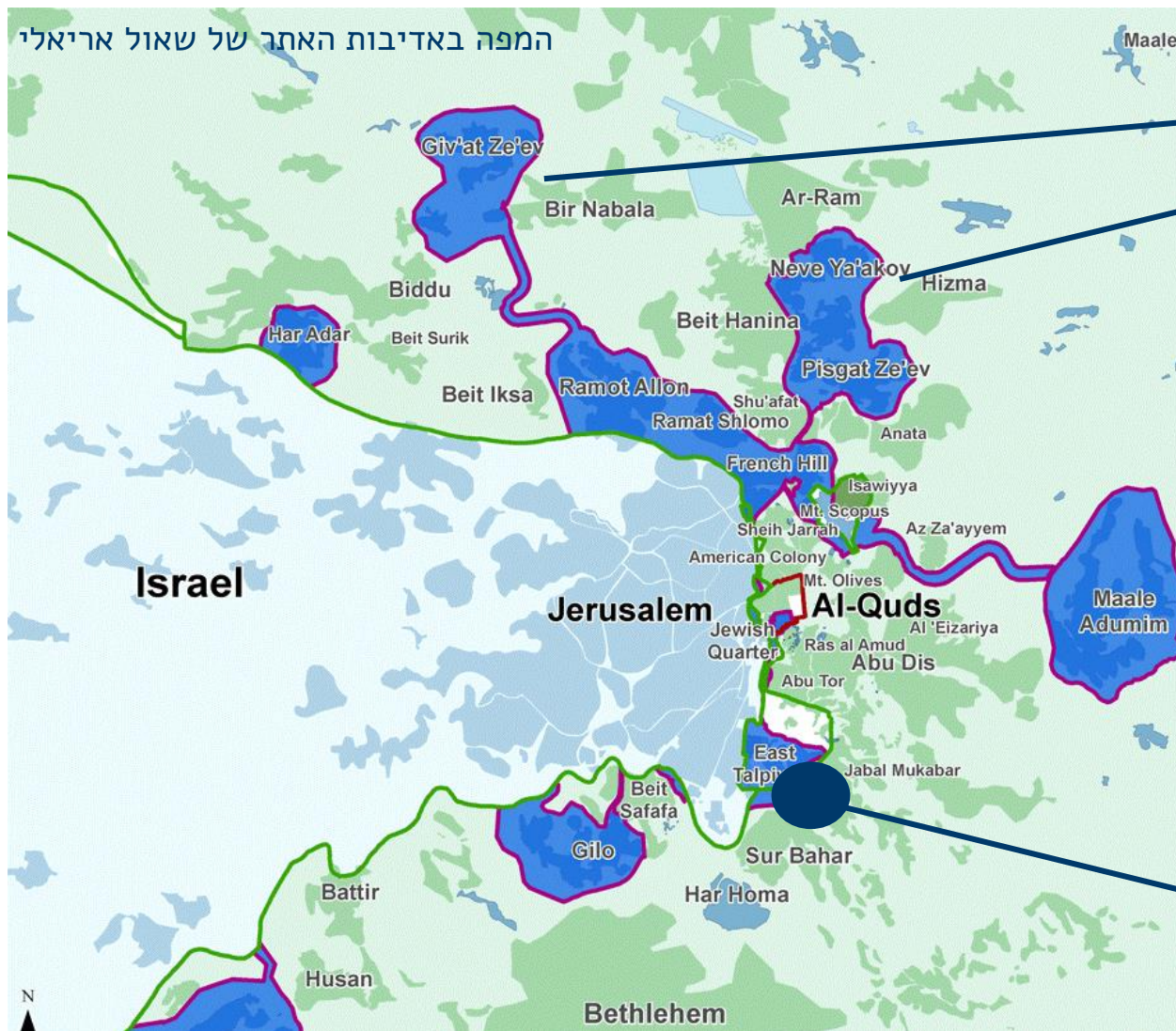
- נסיגה בשלבים (נוכחות ישראלית בבקעת הירדן)
- תחנות התרעה בשומרון
- מעברי גבול בינלאומיים בפיקוח כוח רב לאומי
- שיתוף פעולה עם הפלסטינים ותיאום ביטחוני למניעת טרור ולמניעת השתלטות גורמי חמאס ואסלאם קיצוני על פלסטיין
- מעבר בטוח בין הגדה והרצועה בפיקוח ביטחוני ישראלי

הגנה על חזית מזרחית

- המטרה – מניעת הברחת נשק וזליגת טרור
- מניעת חדירת כוחות סדירים – יזוהו במרחקים גדולים מהגבול באמצעות מערכות מודיעיניות ויושמדו באמצעות יכולות ארוכות טווח
- שיתוף פעולה עם הירדנים בעברו המזרחי של הירדן
- צה"ל בבקעת הירדן ל 20-10 שנים בהתאם להתפתחויות בשטח
- כוח התערבות מהיר לבקעת הירדן

הסדרי ביטחון בירושלים רבתי

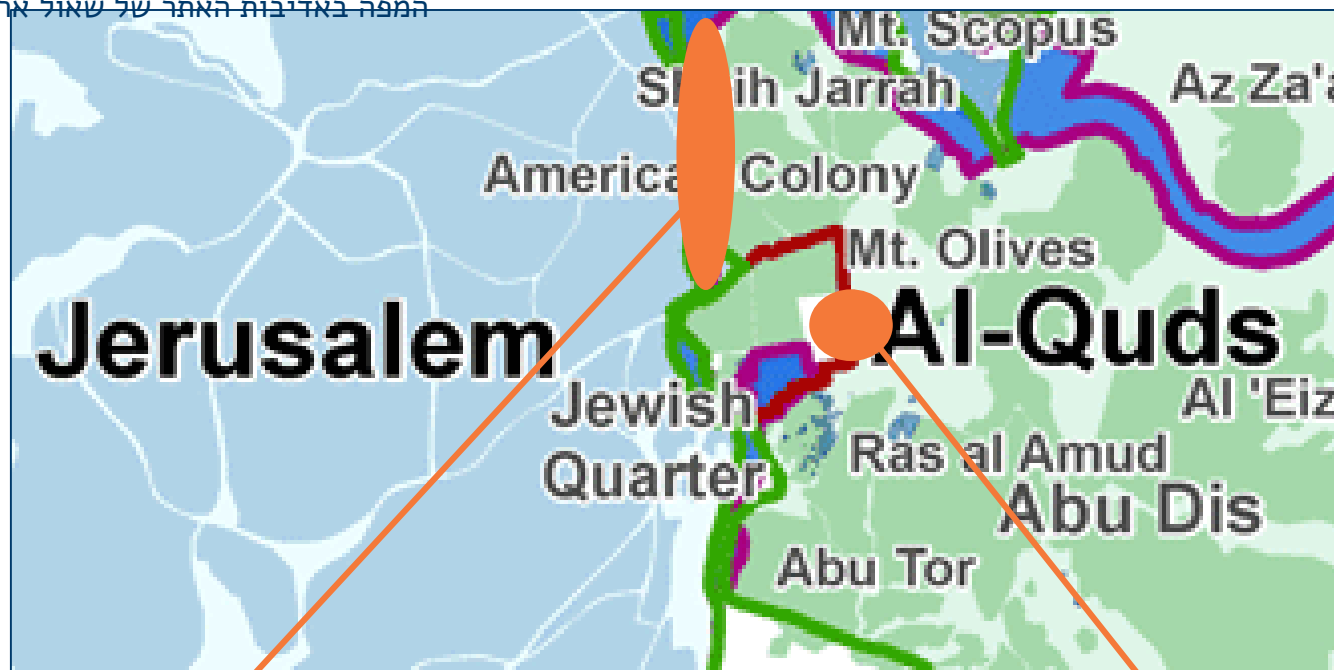

הפרדה בין השכונות היהודיות והערביות עם מכשול פיזי ומעברי גבול

העיר העתיקה בישות ייחודית עם משטר נגישות לכל המקומות הקדושים

הסדרי ביטחון בעיר העתיקה, האגן הקדוש וקו התפר

המפה באדיבות האתר של שאול אריאלי

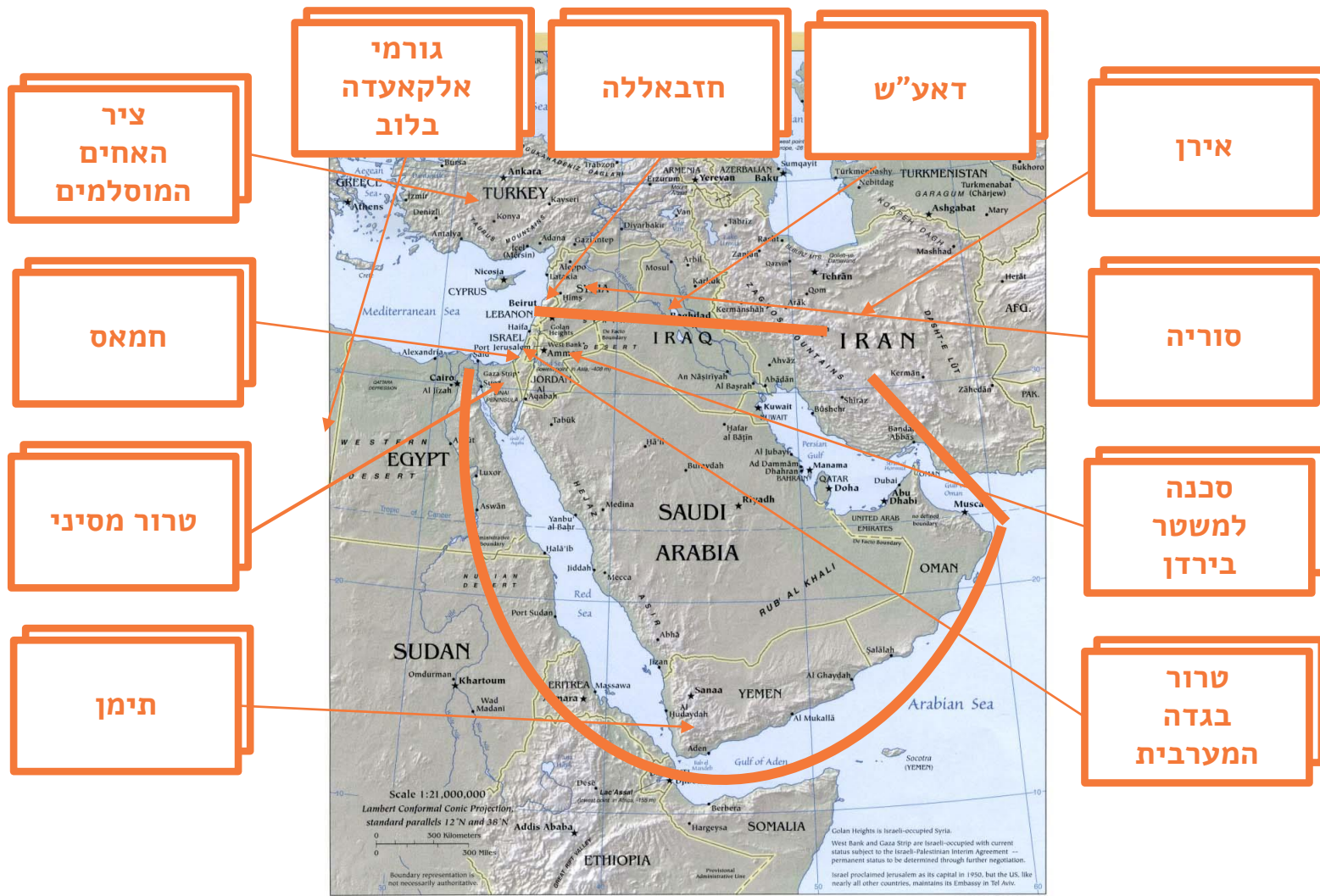

שתי מערכות צירים עם הפרדה לאומית מלאה כדי לאפשר רצף קרקעי מאובטח

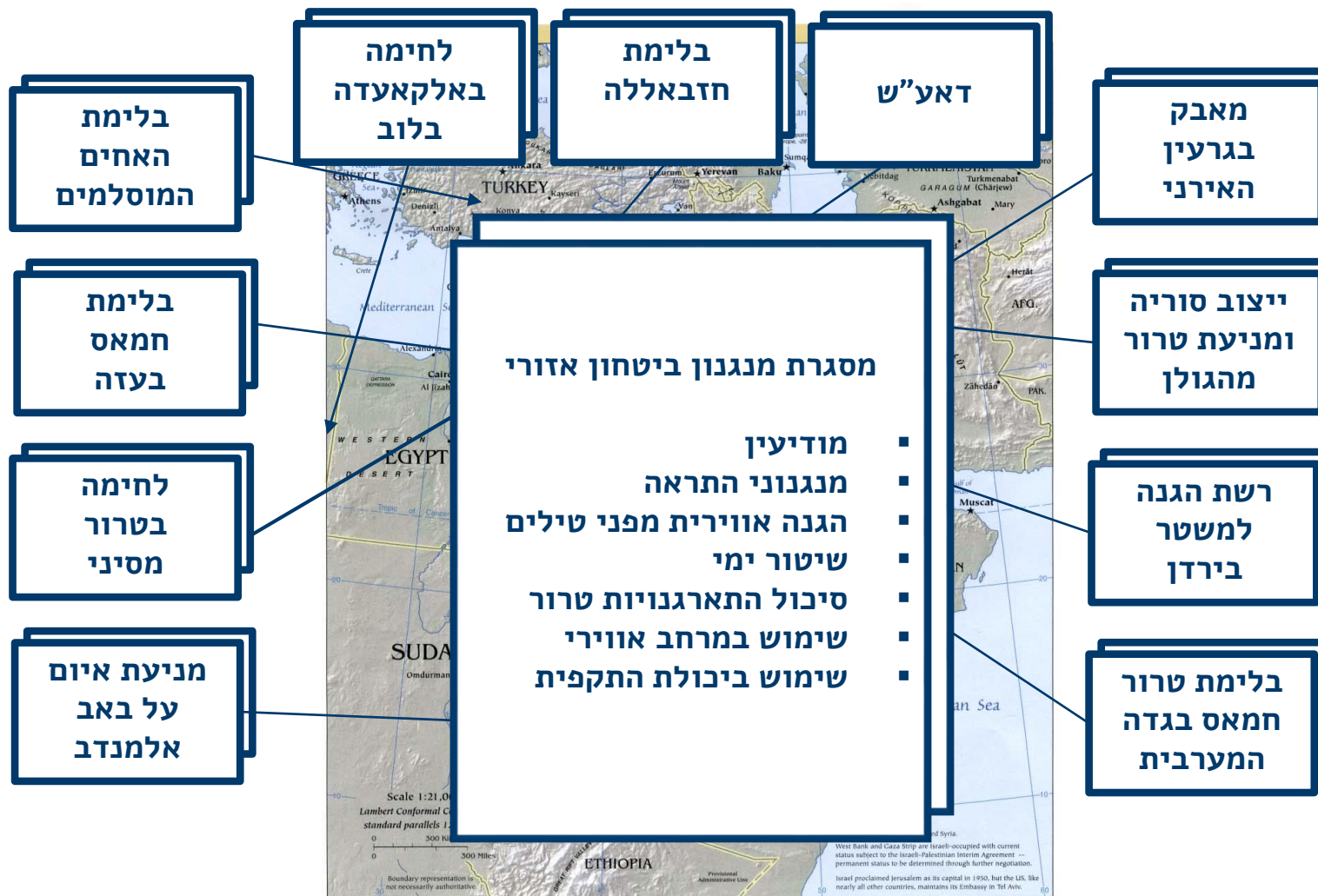
מעטפת ביטחון סביב הר הבית במנגנון תיאום ישראלי-ערבי-בינלאומי

הסדר ביטחון אזורי

2015 - מפת הסיכונים לישראל ומדינות ערב המתונות

2015 - מפת הסיכונים לישראל ומדינות ערב המתונות

חיזוק שיתופי הפעולה עם שלוש מדינות עוגן ביטחוני

מצריים

- ביטחון בסיני
- שילוב בהסדר סביב עזה
- אבטחה ימית של צפון סיני
- מעבר בטוח בתעלת סואץ

סעודיה

- הגנה משותפת מפני איראן
- סיוע לירדן ובלימת דאע"ש
- ביטחון נסיכויות המפרץ
- בלימת קרן אפריקה ותימן
- הסדרה בלבנון

ירדן

- אבטחת הבקעה והגבול
- בלימת טרור
- לחימה בדאע"ש
- אבטחת קווי גאז
- אבטחת דרכי תחבורה

התמודדות עם מציאות משתנה

למולנו מתקיים תהליך מתמשך של שינוי במאזן האיום על ישראל:

- בהדרגה הולך ופוחת האיום של כוחות יבשה גדולים או חילות אויר גדולים.
- מאידך, גדלים איומים של טרור ספונטאני, טרור מאורגן, גרילה, מינהור ונשק תלול מסלול.
- המענה למאזן האיום העדכני – הנו אחר מאשר רק נוכחות קרקעית מאסיבית על קווי הגבול.
- בעיקר מתחייב מערך מודיעיני רב תחומי ורב זירתי ושיתוף פעולה של כוחות מודיעין צבאי, ביטחון פנים ומשטרות – ודבר זה ניתן להשגה בהדרגה רק דרך שיתוף פעולה אזורי על בסיס הסדר מדיני אזורי

התמודדות עם מציאות משתנה

למולנו מתקיים תהליך מתמשך של שינוי במאזן האיום על ישראל:

- בהדרגה הולך ופוחת האיום של כוחות יבשה גדולים או חילות אויר גדולים.
- מאידך, גדלים איומים של טרור ספונטאני, טרור מאורגן, גרילה, מינהור ונשק תלול מסלול.
- המענה למאזן האיום העדכני – הנו אחר מאשר רק נוכחות קרקעית מאסיבית על קווי הגבול.
- בעיקר מתחייב מערך מודיעיני רב תחומי ורב זירתי ושיתוף פעולה של כוחות מודיעין צבאי, ביטחון פנים ומשטרות – ודבר זה ניתן להשגה בהדרגה רק דרך שיתוף פעולה אזורי על בסיס הסדר מדיני אזורי

התקדמות להסדר = יותר ביטחון

בזכות ארבעה יתרונות משמעותיים:

- כל הסדר ביטחוני עם הפלסטינים יהיה מגובה במעורבות ארצות ערב ובמיוחד בבקעה ובירושלים.
- כל הסדר ביטחוני עם הפלסטינים יהיה מבוסס על מנגנוני התרעה, פיקוח, תיאום והתערבות מהירה – ויקנה יותר בטחון מאשר ללא הסדר
- נוכל לייצר ביחד שיתוף פעולה אזורי כדי להתמודד יותר טוב עם איראן, חזבאללה, הטרור ודאע"ש
- נוכל לחזק את הסדרי הביטחון בינינו ובין מצריים, ירדו, סעודיה והמפרץ

שסתומי הביטחון ומנגנוני תגובה לכשלים בהסדר עם הפלסטינים

תרחיש 1

**תוך כדי ביצוע ההסכם ועוד לפני השלמת הנסיגה:
השתלטות ארגוני טרור על הרשות הפלסטינית וביטול ההסכם**

תגובות אפשריות:

1. מבצע מוגבל – מלחמה בגורמים שביצעו הפיכה וכינון רשות חדשה על בסיס מהלך צבאי ישראלי משותף
2. מהפכה מדינית – ביטול ההסכם וחזרה למצב המדיני של היום שגוררת כניסה מיידית של כוחות בינלאומיים וכוחות אזוריים לצורך השלטת גורם אחראי
3. כיבוש ישראלי מלא (מחזיר אותנו למצב של היום) ואחר כך העברה למנדט של כוח או גורם מדינתי אחר
4. הסדר יציאה – מתן אוטונומיה חלקית לקנטונים פלסטיניים מפורדים בחסות ירדן, מצרים וסעודיה

תרחיש 2

טרור מגבעות שומרון לתל אביב ונתב"ג

תגובה אפשרית:

1. הפעלת המנגנון הביטחוני עם הפלסטינים לאיתור וסיכול. הגורם האחראי הוא הכוחות הפלסטיניים בשיתוף הכוחות הבינלאומיים המוצבים בגבול
2. חיקוי המודל הירדני-ישראלי
3. שימוש בצד שלישי ערבי כגורם שמייצר ערבויות, מסכל ומעניש (מצריים בעזה, ירדן וסעודיה בגדמ"ע)

היתרונות ברורים, אבל איך נתמודד עם הפחד?

הפחד של הישראלים הוא לגיטימי

אנחנו זוכרים מה קרה אחרי שחתמנו על הסכמים ופינינו שטחים בעזה, בלבנון וביהודה ושומרון.

- מה יקרה אם מהשטחים שנפנה יהיה מטר של קסאמים לנתב"ג או עם לשטחים שנפנה ייכנס דאע"ש?

- מה יקרה אם כוחות איראניים ינועו לכיוון ישראל?

- ומה יקרה אם ייפול השלטון בסעודיה, במצרים ובירדן?

זה טבעי לשאול את השאלות וחשוב לתת מענה.

המענה העקרוני לפחד

המענה העקרוני הוא מורכב – אנחנו לוקחים סיכונים מחושבים למען הסדר כי אחרי הסדר מצבנו יהיה טוב לאין שיעור ונוכל להתמודד עם כל סיכון חיצוני הרבה יותר טוב בגלל מספר סיבות עיקריות.

- כשפינינו שטחים במסגרת הסדר שלום כולל – הצד הערבי שמר על ההסכם.
- היתרון הצבאי שלנו נשמר – אנחנו נמשיך להיות המעצמה הגדולה באזור עם כוח הרתעה ויכולת פעולה
- אנחנו לא לבד – אם בעבר פעלנו לבד, הפעם תעמוד לצדנו קואליציה של ארצות ערב, ולכל מדינה בגבולות מוכרים בינלאומיים יש לגיטימציה לפעול
- ידינו לא כבולות – בכל רגע נתון, אפילו במהלך מימוש ההסדר, אנחנו יכולים להחזיר את המצב לקדמותו

מול כל איום המענה הביטחוני משתפר בעקבות הסדר

איום	ללא הסדר – סטאטוס קוו	הסדר אזורי-בילטראלי
טרור מיהודה ושומרון	<ul style="list-style-type: none"> • היאוש יגביר את הטרור • חמאס מתחזק • אנחנו מתמודדים לבד (בסיוע הרש"פ) 	<ul style="list-style-type: none"> • הטרור יפחת • חמאס יאלץ ליישר קו עם העולם הערבי • כוחות ירדנים ומצריים יסייעו לחיסול הטרור בשיתוף עם כוחות בינלאומיים
הגרעין האיראני	<ul style="list-style-type: none"> • נתמודד לבד 	<ul style="list-style-type: none"> • נתמודד יחד עם מדינות האזור
חזבאללה	<ul style="list-style-type: none"> • השקט מכיוון חזבאללה הוא פרי הרתעה אבל הוא מרים ראש • בכל מקרה צריכים להתמודד איתו 	<ul style="list-style-type: none"> • חזבאללה יאבד לגיטימיות לפעול • סביר שיוחלש על ידי ארצות ערב • יופעל לחץ על לבנון להגיע להסדר איתנו • אם יהיה צורך, נוכל לפעול עם כל כוחנו בחזית אחת
נפילת ירדן, מצרים וסעודיה	<ul style="list-style-type: none"> • הסיכון יגבר – כי אי יציבות במזרח התיכון תגרום לתסיסה ולחולשה כלכלית 	<ul style="list-style-type: none"> • כל מדינה שחתמנו איתה על הסכם שלום כיבדה אותו גם כשהיו זעזועים (מצריים) • הסדר ויציבות ביטחונית באזור יתרמו ליציבות המשטרים, פיתוח כלכלי ורפורמות חברתיות הדרגתיות